

ธรรมชาติยังคงอยู่ที่ทะเลบัน

อนุศักดิ์ ตั้งปณิธานวัฒน์¹

เช้าที่อากาศแจ่มใสของวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550 ผู้เขียน และคณะที่เข้าร่วมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนางานตามผลการประเมิน KPI และ TOR ระหว่างวันที่ 26-27 กุมภาพันธ์ 2550 ณ อุทยานแห่งชาติทะเลบัน ออกเดินทางจากวิทยาเขตปัตตานี เวลา 08.00 น. ไปตามเส้นทางปัตตานี-หาดใหญ่-สตูล ถึงอุทยานแห่งชาติทะเลบัน เวลา 11.30 น.

เมื่อรถเริ่มเคลื่อนเข้าสู่ที่ทำการอุทยาน สัมผัสแรกที่รู้สึกได้ ก็คือ ความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมซึ่งยังคงความอุดมสมบูรณ์ไม่ผิดไปจากเมื่อครั้งที่ผู้เขียนได้เดินทางมาเมื่อ 14 ปีที่แล้วในฐานะนักเรียนคนหนึ่งที่มีโอกาสได้เข้าร่วมค่ายโครงการวิทยาศาสตร์เรียนรู้ความหลากหลายทางธรรมชาติ มีกิจกรรม อาทิ เช่น การศึกษาพืชตระกูลเฟิร์น การศึกษาสิ่งมีชีวิตยุคไดโนเสาร์ (ไดโนเสาร์) การศึกษารูปร่างลักษณะของพืชที่มีการปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ เช่น พูพอน หรือการยืดยาวในส่วนลำต้นเพื่อรับแสง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการดูนก และสัตว์ท้องถิ่นโดยเฉพาะนกเงือก จากการสำรวจของทางอุทยานซึ่งกล่าวว่ามีนกเงือกในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 12 ชนิด พบที่อุทยานแห่งชาติทะเลบันถึง 8 ชนิด

อุทยานแห่งชาติทะเลบัน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

¹ อาจารย์ ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ภายหลังการมาถึงอุทยาน ทุกคนก็พร้อมกันที่โรงอาหาร เป็นสิ่งปลูกสร้างใหม่ที่ไม่คุ้นกับภาพในความทรงจำนัก แต่ก็สามารถชดเชยด้วยเมนูอาหารที่ขงรสชาติถูกปาก ที่ใช้วัตถุดิบคุณภาพดีในท้องถิ่น เช่น ผัดเครื่องแกงกุ้ง น้ำพริกผักจิ้ม แกงเลียงกะทิ ปลาหมักทอด ตบท้ายด้วยสับปะรดผลไม้ที่หาได้ไม่ยากในบริเวณนี้จนทำให้รู้สึกถึงคุณค่าที่ได้รับจากธรรมชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอาหารเพื่อสุขภาพเข้ากับสภาพป่าเขาได้ดี จากนั้นทุกคนก็ไปรวมตัวกันที่อาคาร 16 เหลี่ยม (ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว) ที่เป็นสถานที่ประชุมและใช้เวลาไปตลอดช่วงบ่าย เริ่มเข้าสู่ช่วงเย็น เวลาประมาณ 16.45 น. ทุกคนต่างเตรียมตัวขนสัมภาระเข้าที่พัก ทันใดนั้นมีเสียงแทรกขึ้นมาจากคุณชนวัฒน์ พูนศิลป์ (เลขานุการฝ่ายประกันคุณภาพ) ผู้ซึ่งดำเนินการให้เกิดโครงการนี้ว่าใครต้องการที่จะเดินป่าชมธรรมชาติ ให้มาพร้อมกันที่บริเวณถนนหน้าบ้านพัก กลุ่มของพวกเรารวมตัวกันได้ประมาณ 10 คนอีก 2 คน เป็นพี่ๆ จากทางอุทยานที่อาสาพาพวกเราเดินป่า

บึงทะเลบันและอาคารที่ประชุม อาคาร 16 เหลี่ยม

เส้นทางการเดินป่านั้นมีหลายเส้นทาง เส้นทางที่เราจะเดินนี้เป็นเส้นทางระยะสั้น เพียง 600 เมตร แต่ถึงแม้จะเป็นระยะทางสั้นๆ แต่ก็เต็มไปด้วยความหลากหลายของพันธุ์พืช เช่น ตะเคียน สักน้ำ สะตอ เต่าร้าง เต่าร้างแดง แซะ ลำเภา หลาวชะโอนเขา จิกนา ดินนง มะปริง มะไฟฝรั่ง ยางมันหมู ตะเคียนเต่า หมากลิง และหลุมพอที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่ค่อนข้างลาดชันมีเถาวัลย์เลื้อยไปมา บรรเลงด้วยเสียงจักจั่นที่กึกก้องไปทั่วป่า สักพักเจ้าหน้าที่นำทางของเราชี้ให้เห็นต้นตาว ลูกชิดที่ใส่ในขนมหวานน้ำแข็งใส มีอยู่เยอะพอสมควรในป่าแห่งนี้

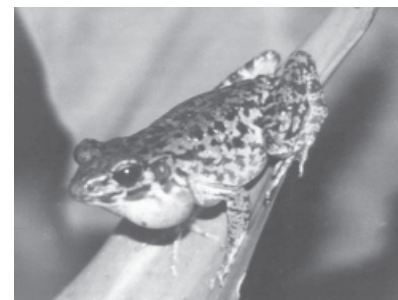
ขณะเดินป่าชมธรรมชาติอุทยานแห่งชาติทะเลบัน

อุดมสมบูรณ์มาก แต่การมาในครั้งนี่เริ่มเข้าสู่หน้าร้อนแล้ว ฝนป่าไม่ขึ้นเท่าที่ควรเราจึงเดินอย่างไม่ลำบากนัก นึกถึงครั้งที่ผู้เขียนมาเมื่อหลายปีก่อน ขณะนั้นเริ่มเข้าสู่หน้าฝนทั่วทั้งป่ามีแต่ความชุ่มชื้น ละอองฝนที่โปรยปรายลงมาจากท้องฟ้ากระทบใบไม้ นับล้านตกลงสู่พื้นดินที่นองไปด้วยน้ำ เกิดความสดชื่นอย่างบอกไม่ถูก ถึงแม้การเดินป่านั้นยากลำบาก เสื้อผ้าเประอะเปื้อนไปด้วยโคลน แลมยังเจอกับเจ้าสัตว์ตัวน้อยที่เป็นที่ล่อล่อนักของผู้เดินป่าทุกคน นั่นคือ ตัวทาก ที่พยายามลึมรสเลือดของเราให้ได้ นอกจากนี้ยังพบกับกิ่งก้อที่เกาะอยู่บนต้นไม้ ประมาณความใหญ่ของมันแล้ว เท่ากับหัวแม่โป้งของผู้ใหญ่น่าจะได้ สลับกับภาพนกเงือกที่บินไปมาเกาะกลุ่มกันไป 2-4 ตัว ช่างเป็นภาพที่สวยงาม และนึกในใจว่าถ้าธรรมชาติจะสร้างสิ่งสวยงามเช่นนี้ขึ้นได้ ต้องอาศัยเวลาเวลานานสักเท่าไร

บึงน้ำขนาดใหญ่กลางหุบเขา ขนาบด้วยเทือกเขาจีนและเขาวังประ

ภายหลังการเดินทางป่าชมธรรมชาติพอมีเวลาผ่อนคลายบริเวณทางเดินไม้ระแนงที่ปัจจุบันผู้ไปตามกาลเวลา แต่ก็ยังคงความสวยงาม สะท้อนถึงสัญลักษณ์ของอุทยานแห่งชาติทะเลบันที่ทอดยาวไปตามบึงน้ำขนาดใหญ่กลางหุบเขา ขนาบด้วยเทือกเขาจีนและเขาวังประ นอกจากนี้สัญลักษณ์อื่นๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของทะเลบัน คือ ต้นบากงที่มีอยู่รอบบึงมีขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และเป็นที่อยู่ของเงี้ยววัก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ พอถึงยามค่ำคืน ทั่วทั้งดงดิบโดยรอบระงมด้วยเสียง “วัก วัก วัก” จนชาวบ้านเรียกว่า “หมาน้ำ” กลายเป็นสัญลักษณ์ของผืนป่าและผืนน้ำแห่งนี้

ต้นบากงขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และเป็นที่อยู่ของ “เงี้ยววัก” หรือ “หมาน้ำ”

พอมีเวลาถ่ายรูปร่วมกันก่อนที่จะไปที่จุดนัดพบ เพื่อรับประทานอาหาร และประชุมต่อในช่วงค่ำ

ประชุมวันแรกเสร็จสิ้น เวลา 20.30 น. ต่างคนก็แยกย้ายกันกลับที่พักเพื่อต้องการพักผ่อน หลังจากเหน็ดเหนื่อยกันมาทั้งวันแล้ว ระหว่างทางกลับภาพที่เห็นเบื้องหน้ากับทำให้ความเหนื่อยหายไปอย่างปลิดทิ้ง คือ ภาพดวงไฟที่มีอยู่ตามทางเดินไม้ตัดกับฉากหลังที่โอบล้อมด้วยภูเขาสูงตระหง่าน และทั้งหมดอยู่ภายใต้ฟากฟ้าที่ประดับประดาไปด้วยหมู่ดาว ระยิบระยับเต็มท้องฟ้า ระงมไปด้วยเสียงหมา น้ำ ที่ไหลบออยู่ภายใต้ต้นบ่างที่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น เริ่มดึกอากาศก็เริ่มเย็นค่านั่นนอนหลับฝันดีแน่นอน

เช้าวันสุดท้ายของการประชุม ระหว่างรอสมาชิกท่านอื่นๆ ขอโพสทำถ่ายรูปก่อน

เช้าวันสุดท้ายของการประชุม ท้องฟ้าแจ่มใส แสงแดดสาดส่องกระทบยอดเขาเป็นแสงแดดอ่อนๆ ที่สื่อความหมายของการเริ่มต้นวันใหม่ บรรยากาศเงียบสงบ อุณหภูมิเย็นสบาย อาหารเช้าของเรานั้นเป็นข้าวต้มไก่ ข้าวเหนียวปิ้ง เสริฟพร้อมกาแฟร้อนๆ รสชาติดีทีเดียว ทันใดนั้นสายตาก็จับจ้องไปที่เจ้ากระรอกน้อยที่วิ่งไปมาอยู่บนต้นไม้ ซึ่งคงกำลังมองด้วยความสงสัยว่าพวกเราเป็นใครมาทำอะไรที่นี่ แต่ในใจก็คิดว่ามันคงจะเคยชินกับมนุษย์ เพราะไม่มีอาการตื่นตกใจแต่อย่างใด ต่อมาเมื่อเสียงบ่นดังขึ้นมา

จาก คุณเฉลิม สัตยเสวนา (หัวหน้างานบริการและสวัสดิการนักศึกษา) ว่าเมื่อคืนไม่รู้เสียงอะไรวิ่งเล่นอยู่บนหลังคาบ้านพัก เป็นเสียงที่ทำให้ทุกคนตกใจแต่ในใจทราบอยู่แล้วว่าเป็นเสียงลิงที่วิ่งเล่นอยู่บนหลังคาเมื่อทุกท่านรับประทานอาหารเช้าเสร็จเรียบร้อยก็ถึงช่วงของการประชุมสรุปผลการดำเนินงานช่วงสุดท้าย และต่อด้วยขอปี่งที่ด่านพรมแดนวังประจันฝั่งรัฐเปอร์ลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียที่อยู่ห่างออกไป 2 กิโลเมตร ก่อนเดินทางกลับมหาวิทยาลัยโดยสวัสดิภาพ

ขณะอยู่ที่ด่านพรมแดนวังประจัน
รอยต่อประเทศมาเลเซีย

ข้อมูลทั่วไปของอุทยานแห่งชาติทะเลบัน

พื้นที่ป่าทางด้านทิศใต้ของจังหวัดสตูล บริเวณชายแดนของประเทศกับรัฐเปอร์ลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย เป็นพื้นที่ป่าที่มีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ตลอดแนวชายแดนประกอบด้วย ความแตกต่างของสภาพโครงสร้างทางภูมิศาสตร์ ชนิดของป่าและสัตว์ป่านานาชนิดมีปรากฏการณ์

ทางธรรมชาติที่เล่าขานกันมาว่า พื้นที่ป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งเพาะปลูกและที่อยู่อาศัยของชาวบ้านวังประจัน บริเวณรอยต่อระหว่างเขามดแดง ซึ่งมีสภาพเป็นภูเขาหินปูนกับเขาจีนซึ่งมีสภาพเป็นภูเขาหินแกรนิตได้เกิดยุบตัวลงเกิดเป็นหนองน้ำจืดขนาดใหญ่ เรียกภาษาท้องถิ่นว่า “เล็ดเรอบัน” และได้เพี้ยนเป็น “ทะเลบัน” ในเวลาต่อมา

ในปี พ.ศ.2519 นายอารีย์ วงศ์อารยะ ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูลในขณะนั้น ได้เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ป่าบริเวณนี้จึงได้เสนอกกรมป่าไม้ให้ดำเนินการสำรวจและจัดตั้งพื้นที่ดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการสำรวจพื้นที่ป่าบริเวณหนองน้ำทะเลบัน และพื้นที่ป่าใกล้เคียงซึ่งมีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารอีกด้วย เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติและได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ป่าห้วยกะหมิง ปากูบัง ป่าบุไถ่ด ท้องที่ตำบลควนสตอ กิ่งอำเภอควนโดน และตำบลบ้านควนอำเภอเมือง จังหวัดสตูล เป็นอุทยานแห่งชาติในปี พ.ศ.2523 โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 165 ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2523 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 20 ของประเทศโดยครอบคลุมพื้นที่ 101.68 ตารางกิโลเมตร

ต่อมาได้มีการสำรวจพื้นที่บริเวณรอยแยกต่อของปากูบัง-บุไถ่ด ในท้องที่ตำบลเกตรี อำเภอเมืองจังหวัดสตูล ว่ายังมีพื้นที่ป่าที่มีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นที่กว้างใหญ่ไปจนถึงชายทะเลบริเวณตำบลปลูยู อำเภอเมืองจังหวัดสตูล เห็นสมควรประกาศผนวกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพิ่มเติมอีกส่วนหนึ่ง จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติประกาศพื้นที่ดังกล่าวรวมกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติทะเลบัน โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 127

ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2534 ฉบับพิเศษ หน้า 37-39 พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติทะเลบัน ในปัจจุบัน จึงครอบคลุมพื้นที่ป่าห้วยกะหมิง ป่ากุบ้ง ป่าปูลัด และ

ป่าควนบ่อน้ำ ท้องที่ตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน และตำบลเกตรี ตำบลบ้านควน ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูลรวมพื้นที่ 196 ตารางกิโลเมตร

บรรณานุกรม

อุทยานแห่งชาติ. 2550. ข้อมูลทั่วไปอุทยานแห่งชาติทะเลบัน. (On-Line).

<http://www.dnp.go.th/parkreserve/asp/style2/default.asp?npid=188&lg=1>

สืบค้นจากเว็บไซต์: เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550]

